

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.018 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора

Бригінця Олександра Олексійовича на дисертацію

Валентини Бшарівни КІЗЛЯР

**на тему «Інформаційне законодавство в механізмі правового
регулювання відносин»,**

**поданої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в
галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Сьогодні Україна здійснює велику кількість реформ шляхом використання інформації, інформаційно-комунікаційних технологій і сучасних знань у політичній, економічній та соціальній сферах. Процеси інформатизації в Україні поступово опосередковують процес передачі політичної інформації та обміну нею, структурує політичну діяльність, зумовлює процес демократизації суспільства. Зазначені реформи вимагають одночасного реформування законодавства у відповідних сферах. Інформаційне законодавство займає надзвичайно важливе місце в правовій системі України. Зважаючи на стихійний та ситуативний характер ухвалення інформаційних нормативно-правових актів, говорити про ефективність вітчизняного інформаційного законодавства ще передчасно. Наявність недоліків в самому законодавстві таких як: частина положень інформаційного законодавства є застарілими, недостатньо розроблені юридичні механізми реалізації і захисту права на інформацію, спостерігається термінологічна невпорядкованість, мають місце

суперечності у регулюванні певних суспільних відносин різними законами, що призводить до неоднозначного тлумачення їх норм та створює труднощі для їхнього застосування. Саме тому логічним і виправданим вбачаються проведення дослідження інформаційного законодавства як правового регулятора інформаційних відносин національним законодавством з врахуванням тенденцій міжнародного нормативно-правового регулювання інформаційних правовідносин.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Робота має високий та глибокий науковий рівень наукового дослідження, який відповідає рівню, змісту, науковим результатам та вимогам, що висунуті для дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості, оскільки базуються на теоретичних працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених – представників, насамперед, науки інформаційного права. Зокрема, теоретичною основою дисертаційного дослідження є наукові праці українських і зарубіжних учених із загальнотеоретичної юриспруденції, інформаційного права, адміністративного та фінансового права, інших галузей права. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку наукових положень, висновків та рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

- обґрунтовано необхідність визнання на законодавчому рівні існування інформаційних відносин як у реальному так і кіберпросторі;
- виділено ознаки, притаманні правовому регулюванню інформаційних відносин;
- сформульовано власне визначення інформаційних правовідносин як врегульованих нормами права суспільних відносин, що виникають, змінюються і припиняються щодо обігу інформації між суб'єктами, що наділені інформаційними правами й обов'язками;

– пропонується авторське визначення об'єкта інформаційних правовідносин тобто інформаційного ресурсу як організованої сукупності інформації, інформаційних продуктів, технологій та інформаційних комунікацій з визначеним правовим режимом, які призначені для інформаційного забезпечення життєдіяльності людини, суспільства та держави;

– визначено та структуровано елементи інформаційного проступку як протиправна, суспільно шкідлива, винна (умисна чи необережна) дія або бездіяльність, що може заподіяти чи заподіює шкоду і посягає на врегульовані законами суспільні відносини у сфері обігу (одержання, використання, поширення, зберігання і знищення) інформації, за яку законодавством передбачено відповідальність;

– сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, яке регулює інформаційні правовідносини та обґрунтовано необхідність прийняття спеціального Закону «Про інформаційні ресурси та інформаційно-комунікаційні технології»;

– поняття інформаційних відносин як відносин, що виникають, змінюються і припиняються щодо обігу інформації (створення, фіксації, поширення, пошуку, отримання, використання, зберігання, охорони та захисту) як в реальному, так і кіберпросторі;

– дефініцію «механізм правового регулювання інформаційних відносин», визначивши її як взаємопов'язану систему правових засобів, способів та форм організованих найбільш послідовним чином з метою задоволення інтересів суб'єктів права та встановлення правопорядку в інформаційній сфері;

– поняття інформаційного законодавства як системи нормативно-правових актів (законів, підзаконних нормативно-правових актів, ратифікованих міжнародних договорів), що регулюють суспільні відносини у сфері обігу інформації;

– розуміння цифрових прав як умови для реалізації права на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань;

– поняття адміністративно інформаційного правопорушення як суспільно шкідливої, винної (умисної чи необережної) дії або бездіяльності, що може заподіяти чи заподіює шкоду й посягає на врегульовані законами суспільні відносини у сфері обігу (одержання, використання, поширення, зберігання і знищення) інформації, за яку законодавством передбачено адміністративну відповідальність;

– теоретико-правові положення про зміст правового регулювання інформаційних відносин;

– вузьке і широке трактування правового регулювання інформаційних відносин. Встановлено, що правовий вплив на інформаційні відносини потрібно розуміти лише у вузькому значенні правового регулювання – як регламентацію поведінки учасників інформаційних відносин за допомогою норми права в інтересах суспільства;

– ознаки механізму правового регулювання інформаційних відносин, а саме: він є частиною механізму соціального регулювання інформаційних відносин; діє з метою подолання перешкод, для задоволення інтересів суб'єктів права у сфері інформаційних відносин; це взаємопов'язана та взаємодіюча система впливу на інформаційні правовідносини; об'єднує всі явища правової дійсності, такі як: засоби (норми права, суб'єктивні права і обов'язки, що об'єктивовані у правових актах), способи (дозвіл, зобов'язання, заборони), форми (дотримання, виконання, використання, застосування); є динамічною частиною правової системи суспільства – він призначений для приведення в дію необхідних елементів правової системи у сфері інформаційних відносин; результатом його дії є встановлення правопорядку в інформаційній сфері;

– поняття державної інформаційної політики. Доводиться необхідність визначати державну інформаційну політику не як інформаційну діяльність держави, а як діяльність органів держави з метою побудови інформаційного суспільства;

– питання вдосконалення і розвитку основних напрямів державної

політики в інформаційній сфері;

– пропозиції систематизації інформаційного законодавства.

Обґрунтовується, що подальша розробка концепції створення інформаційного кодексу є безперспективною і потрібний інший шлях систематизації інформаційного законодавства;

– класифікація конституційних норм, які є основою інформаційного законодавства. Запропоновано конституційні норми, які є основою інформаційного законодавства умовно поділити на дві групи, а саме: інформаційні права і право на доступ до інформації;

– поняття об'єкта та суб'єкта інформаційно-бюджетних відносин. Об'єктом інформаційно-бюджетних відносин є бюджетна інформація, що охоплює всі дані й відомості, які виникли або одержані в бюджетній сфері, починаючи з формуванням бюджетної системи, включаючи інформацію про бюджети і закінчуючи відповідальністю за порушення бюджетного законодавства. Суб'єкти інформаційно-бюджетних відносин – це суб'єкти, що можуть одержати офіційно оприлюднену бюджетну інформацію і суб'єкти бюджетних відносин, що створюють або одержують бюджетну інформацію в межах своїх повноважень;

– питання вдосконалення і розвитку основних напрямів державної політики в інформаційній сфері.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Результати дисертації достатньо повно викладено у 11 наукових працях, зокрема у 4 наукових статтях у фахових виданнях України, 1 наукова стаття у науковому періодичному виданні іншої держави, зокрема у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача, 7 у збірниках тез матеріалів міжнародних наукових і науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. Потребує більш поглибленого вивчення пропозиція авторки щодо необхідності віднесення до змісту інформаційних відносин такого аспекту обігу інформації як знищення інформації. Причому авторка акцентує увагу на тому, що розуміючи можливі небезпечні наслідки, провідні держави світу розробили стандарти, норми, правила, що регламентують використання програмних засобів для знищення інформації і описують механізми його реалізації. Однак вона досліджує дану проблематику більш детально.

2. Додаткового дослідження потребує пропозиція автора про внесення доповнення до ст.34 Конституції України тезою «Кожній людині гарантовано цифрові права і свободи», оскільки в дисертації авторка більше уваги приділяє цифровим правам і не повністю розкриває поняття цифрових свобод.

3. В роботі прослідковується не узгодженість позиції авторки яка паралельно пропонує зміни до чинного Закону «Про інформацію» та аргументує необхідність прийняття докорінно нового закону в інформаційній сфері, а саме закону «Про інформаційні послуги та інформаційно-комунікаційні технології»

Слід зазначити, що викладені зауваження переважно мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю питань, що розкриваються автором.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Валентини Бшарівни Кізляр на тему «Інформаційне законодавство в механізмі правового регулювання відносин», відповідає вимогам, встановленим Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки цивільного права, а його авторка – Валентина Бшарівна Кізляр заслуговує на присудження їй освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент

**професор кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
доктор юридичних наук,
професор**

Олександр БРИГІНЕЦЬ